

ȘTIINȚE SOCIO-UMANISTICE ȘI CULTUROLOGIE SOCIO-HUMANISTIC SCIENCES AND CULTUROLOGY

SPIRITUL DE SOLIDARITATE REFLECTAT ÎN EDUCAȚIE ȘI CULTURĂ

THE SPIRIT OF SOLIDARITY REFLECTED IN EDUCATION AND CULTURE

MIRELA ȘTEFĂNESCU¹,

doctor, cercetător științific, cadrul didactic asociat,
Institutul de Cercetare Multidisciplinară în Artă,
Universitatea Națională de Arte *George Enescu*, Iași, România
<https://orcid.org/0009-0006-8318-829X>

CZU 316.4.063.34

316.7

DOI <https://doi.org/10.55383/iadc2023.34>

Articolul sintetizează, în contextul unor crize majore și simultane la nivel mondial (sanitară, război, climatice, naturale, economice și sociologice), câteva aspecte legate de necesitatea reconfigurării umanității, translată în dimensiunea valorilor spirituale, educaționale, relaționale și sociale. Propun, așadar, o privire sintetică asupra unor evenimente culturale și educaționale, care pot genera o conexiune multidimensională a discursului artistic.

În acest sens, voi transpune două dintre cele mai importante evenimente privind dinamica învățământului superior de artă și evoluția cercetării artistice din Universitatea Națională de Arte „George Enescu” din Iași, precum și manifestări culturale care reflectă spiritul de solidaritate.

Cuvinte-cheie: reconfigurare, conexiuni, multidimensională, spirit de solidaritate, educație, cultură

The article summarizes, in the context of major and simultaneous world crises (sanitary, war, climatic, natural, economic and sociological), some aspects related to the need to reconfigure humanity, which is translated into the dimension of spiritual, educational, relational and social values. I propose, therefore, a synthetic look at some cultural and educational events which can generate a multidimensional connection of the artistic discourse. In this sense, I will transpose two of the most important events regarding the dynamics of artistic higher education and the evolution of artistic research at the “George Enescu” National University of Arts from Iași, as well as cultural events which reflect the spirit of solidarity.

Keywords: reconfiguration, connections, multidimensional, the spirit of solidarity, education, culture

Introducere

Evenimentele la care suntem martori de mai bine de trei ani au produs, la nivel global, schimbări majore atât în plan social, relațional, educațional, economic, politic și, fără excepție, și în plan cultural, astfel încât multe dintre activitățile socio-culturale au fost reconfigurate. S-a putut observa că învățământul, cultura, relațiile interumane s-au înscris în dinamica unui discurs profund marcat de criza sanitară provocată de pandemie, precum și de criza umanitară provocată de război. În perioada pandemiei sistemul educațional, programul expozițional etc. la nivel mondial au fost bulversate, astfel încât toate aceste schimbări au fost și sunt resimțite de toți cei implicați în educație, cultură, în organizarea expozițiilor, simpoziunilor de artă, conferințe, artiști, public etc.

Familiarizată deja cu noile tehnologii, cu mediul online și numeroase aplicații, comunitatea și-a plasat multe dintre activități, provizoriu, desigur, în zona virtuală, ceea ce a reprezentat cumva un lucru pozitiv din perspectiva continuității evenimentelor culturale și educaționale. Repoziționarea artelor vizuale într-o realitate digitalizată conduce la o schimbare a modului de percepție a spațiului

1 E-mail: mirela_stefanescu@yahoo.com

virtual, care a eliminat distanțele și granițele geografice, deschizând noi oportunități și făcând posibile conexiuni spirituale dintre artiștii vizuali de pe diferite continente, precum și dintre privitori (cu siguranță, mai mulți în mediul online), conștientizând faptul că perceperea unei expoziții de arte plastice în mediul online este una sintetică.

Așa cum era de așteptat, dezvoltarea erei informațională conduce spre o nouă abordare asupra sistemului comunicațional și celui mediatic din perspectiva interdependenței dintre ele, ceea ce reprezintă un „proces de interferență tehnologică” [1 p. 198] cu alte suporturi comunicaționale — sunet, imagine, text, imagine fotografică, grafisme animate, video.

Asistăm, așadar, la o re poziționare a mediului virtual, în care principalele producătoare de noi forme de artă vizuală sunt concepute prin noile tehnologii, contribuind la schimbarea modului de percepție a lumii.

Prin urmare, procesul educațional s-a adaptat noului context social la nivelul modului de predare — învățare, evaluare etc., însă învățământul artistic a avut mult de suferit datorită acestor modificări profunde. Ceea ce trebuie să evidențiem este faptul că toate activitățile didactice au continuat într-o dinamică la care nu putem să rămânem indiferenți.

Schimbările globale care s-au produs și se produc în continuare reprezintă viitorul omenirii „maturitatea morală și spirituală — e timpul să trecem dincolo de un model care distruge comunitățile, culturile și sistemele naturale” [2 p. 188].

Dinamica cercetării artistice din Universitatea Națională de Arte George Enescu din Iași

În tendința de redimensionare a învățământului artistic superior și de reconfigurare a cercetării în artă, Universitatea Națională de Arte *George Enescu* din Iași (UNAGE) a înființat, în anul 2020, Institutul de Cercetare Multidisciplinară în Artă (ICMA), care valorifică întregul potențial uman și patrimonial al universității prin activități de cercetare pluri-, inter- și trans-disciplinare. Conceput ca un departament distinct în cadrul Universității Naționale de Arte *George Enescu* din Iași, Institutul funcționează ca un aglutinant între centrele de cercetare deja existente la nivelul celor trei facultăți și al Departamentului pentru pregătirea personalului didactic și școlile doctorale existente în cadrul universității.

Corelată cu strategia de cercetare a UNAGE, activitatea din cadrul ICMA își propune, prin specificul ariilor de cercetare, să accentueze rolul social, umanitar și educațional al artei, promovând cercetările inter, multi și transdisciplinare, ce contribuie la dinamica cunoașterii avansate și al experimentului artistic la nivel național și internațional.

Universitatea Națională de Arte *George Enescu* din Iași, cea mai veche instituție de învățământ artistic superior din România, își centrează prioritățile pe dezvoltarea instituțională și evidențierea modalităților de cercetare și creație artistică în domeniile artelor vizuale, muzicii și artelor spectacolului teatral.

Astfel, ICMA — UNAGE își concentrează „activitatea pe cercetarea științifică, dezvoltând-o la nivel de excelență și, de asemenea, își propune să devină un partener valoros și constant al infrastructurii de cercetare din țară și străinătate” [3].

În acest demers de susținere a cercetării și creației artistice, un aspect important îl constituie încheierea de parteneriate de colaborare cu instituții de învățământ și culturale la nivel regional, național și internațional.

Deși este înființat doar de trei ani, în cadrul ICMA s-au desfășurat numeroase manifestări științifice și artistice interdisciplinare, susținând, în aceeași măsură, proiectele de cercetare propuse de cadrele didactice din universitate, fiind invitați artiști și cercetători din țară și din străinătate.

„Societatea contemporană este supusă numeroaselor transformări în plan social, economic, dar și în plan științific și artistic. Artele suportă *din mers* inserția tuturor acestor factori, adaptându-se schimbărilor, evoluând potrivit dinamicii tendințelor și orientărilor estetice contemporane. Astăzi actul de creație primește noi dimensiuni, noi valori (politice, culturale, estetice etc.), instituind un nou raport dintre ansamblul structurilor interioare și fenomenelor exterioare. În acest cadru al schimbă-

rilor artiștii vizuali au căutat mereu noi provocări, prin urmare, accentul s-a mutat, cu deosebire, pe aspecte experimentale, pe originalitate” [4 p. 222].

Astfel, un fenomen demn de consemnat este cel al interferenței artelor, practicat de tinerii artiști ca un spectacol complex, conceput prin îmbinarea mai multor arte în care mijloacele de expresie tradiționale, particulare unor domenii distincte ale artei, apar inseparabile, obținându-se opere care nu se încadrează în genurile artistice consacrate. „Prin interdisciplinaritate se realizează o nouă direcție de creație artistică, relațiile stabilite dintre diferite domenii oferă o imagine de ansamblu, îmbogățită, asupra realității, integrându-se, ele pot să-și îndeplinească rolul în mod mult mai eficient decât dacă ar fi analizate separat” [5 p. 146].

Așadar, putem spune că interdisciplinaritatea alături de multidisciplinaritate, pluridisciplinaritate și transdisciplinaritate constituie o etapă în dezvoltarea societății contemporane, oferindu-ne o „(...) nouă viziune asupra naturii și realității” [6 p. 175].

Viața artistică locală este într-o continuă efervescență creatoare, fapt susținut de numeroase expoziții ale artiștilor consacrați, dar și ale tinerilor, cu o mare diversitate de stiluri și viziuni estetice. Astfel, creațiile artiștilor vizuali oferă evenimente artistice reprezentative pentru patrimoniul cultural local, ce sporesc prestigiul artei vizuale ieșene în contextul evoluției culturii naționale.

Coeziune instituțională prin Consorțiul Universitar Arte

În spiritul evoluției învățământului superior artistic din România și a coeziunii instituționale a fost înființat la Iași, în data de 12 iunie 2021, Consorțiul Universitar Arte, la inițiativa reprezentanților celor șapte instituții de învățământ superior artistic din România și din Republica Moldova: Universitatea Națională de Artă Teatrală și Cinematografică *I.L. Caragiale*, București, Universitatea Națională de Arte *George Enescu* din Iași, Universitatea Națională de Muzică din București, Universitatea de Artă și Design din Cluj-Napoca, Academia Națională de Muzică *Gheorghe Dima* din Cluj Napoca, Universitatea de Arte din Târgu-Mureș și Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice din Chișinău.

Consorțiul Universitar Arte „își propune promovarea intereselor învățământului universitar cu profil artistic, crearea de strategii comune, colaborarea cu entități academice și artistice similare, eficientizarea și reducerea semnificativă a costurilor academice prin folosirea în comun a infrastructurii didactice și de cercetare, promovarea de programe academice comune, oferirea posibilității studenților de a urma specializări și cursuri pe baza acumulării și transferului de credite, facilitarea mobilității cadrelor didactice” [7].

Spiritul de solidaritate în cultură

Nu putem exista ca omenire fără unitate socială și relațională, fără consolidarea spiritului de solidaritate, „ființele umane nu sunt concepute pentru a fi solitare și, în consecință, au dezvoltat la nivel biologic și ideatic o serie de mecanisme de conectare, care merg foarte profund în construirea relațiilor” [8 p. 91-95]. În această paradigmă putem afirma că artaunește valori, ideii, sensibilități, oameni și instituții. Voi transpune foarte succint două dintre cele mai importante evenimente desfășurate la Iași în care este reflectat spiritul de solidaritate.

Puternic marcată de tragediile și ororile războiului, societatea reacționează în spiritul umanității și solidarității, iar demersul artiștilor sau al instituțiilor culturale este concentrat în aceeași paradigmă, pe lângă campaniile umanitare se organizează și numeroase manifestări culturale caritabile, expoziții, concerte, spectacole de teatru ce vin în sprijinul poporului ucrainean, a copiilor, un sprijin necesar pentru viitorul țării lor.

Un prim exemplu în acest sens este concertul caritabil *Voci pentru Pace*, spectacol pus în scenă la Opera Națională Română din Iași, pe 1 iunie 2022, fiind dedicat copiilor refugiați din Ucraina. Spectacolul a fost inclus în Campania Umanitară de strângere de fonduri *Voci pentru Pace*, lansată de Fundația *Bethany*, alături de partenerii săi instituționali și susținută de către Organizația Femeilor de Afaceri — *OFA UGIR*, *UGIR*, Asociația Română de Literație, cărora li s-au alăturat companiile *AGEO*

Events, Avisso și Uniunea Ucrainenilor din România [9]. Astfel, artiștii Operei Naționale Române din Iași, cu sprijinul Universității Naționale de Arte *George Enescu* și Ateneului Național din Iași, au oferit publicului ieșean un spectacol impresionat, un mesaj sincer menit să genereze resurse importante pentru educație, cultură, o șansă la un viitor mai bun pentru copii.

„Prin intermediul campaniei umanitare se urmărește obținerea de resurse care să contribuie la sprijinirea, reconstrucția și redotarea școlilor din Ucraina, cu scopul de a oferi acces la educație copiilor aflați în zona de conflict. De asemenea, copiii refugiați în România pot fi sprijiniți pentru a avea acces la cursuri online sau programe de școlarizare adaptate specificului educațional ucrainean” [9].

Desigur, la nivel local, național și internațional s-au organizat numeroase evenimente culturale în care artiști vizuali, muzicieni, actori, scriitori s-au mobilizat alături de oameni din diverse alte domenii, au empatizat cu poporul ucrainean, dovedind că împreună putem să depășim orice impediment.

Ca un arc peste timp, la aproape un an de la începerea războiului în Ucraina, două țări sunt puternic devastate de cutremure, Turcia și Siria, care au emoționat și sensibilizat o lume întregă. În acest spirit al umanității s-au inițiat mai multe campanii de sprijinire a tuturor celor afectați. Astfel, la Iași, Complexul Muzeal Național *Moldova*, în parteneriat cu Uniunea Artiștilor Plastici din România — Filiala Iași și Clubul *Rotary Iași*, a organizat la Palatul Culturii, miercuri, 15 martie 2023, licitația de artă intitulată *Sub același cer*. „Organizat cu scopul de a sprijini victimele cutremurelor din Turcia și Siria, în urma cărora mii de oameni și-au pierdut viața, evenimentul reunește 27 de pictori și sculptori ieșeni, care într-un gest de solidaritate contribuie prin donațiile lor la ajutorarea celor care au cu adevărat nevoie de sprijin” [10].

Concluzii

În contextul societății actuale, artiștii trebuie să fie flexibili și să se adapteze noilor tendințe estetice pe care le oferă celelalte discipline, contribuind, astfel, la evoluția culturii secolului XXI.

Acum este perioada în care acumularea cunoștințelor este fără precedent în istoria omenirii, iar interdisciplinaritatea ne permite să avem o viziune deschisă asupra dialogului care se prefigurează între toate disciplinele atât din domeniul științific cât și în domeniul umanist: artele vizuale, muzica, teatrul, literatura, poezia.

Putem spune ca artiștii proiectează pe marele panou al contemporaneității un discurs estetic în care se reflectă și mai mult valorile spirituale, relaționale, educaționale și sociale.

Referințe bibliografice

1. POPA, D. *Mass-media, astăzi*. Iași: Editura Institutul European, 2002. ISBN 973-611-229-2.
2. GABLIK, S. *A eșuat modernismul?* București: Curtea Veche, 2008. ISBN 978-973-669-620-6.
3. Institutul de cercetare multidisciplinară în artă (ICMA) [online]. In: *Universitatea Națională de Arte „George Enescu” Iași*: [site]. [accesat 15 mar. 2023]. Disponibil: <https://www.arteiasi.ro/cercetare/institutul-de-cercetare-multidisciplinara-in-arta/>
4. ȘTEFĂNESCU, M. The relevance of art criticism in aesthetic reception of artworks. In: *Review of Artistic Education* [online]. Iași: Artes Publishing House, 2022, nr. 24, pp. 222-229.
5. ȘTEFĂNESCU, M. Importanța dezvoltării tehnologice și comunicaționale în educația plastică. In: *Dimensiuni ale Educației Artistice: Aspecte tradiționale și contemporane în educația artistică românească și internațională*. Iași: Artes, 2016, vol. 12, p. 146. ISBN 978-606-547-288-4.
6. BASARAB, N. *Transdisciplinaritatea — Manifest*. Iași: Junimea, 2007. ISBN 978-973-371-223-7.
7. Consorțiul Arte. In: *Universitatea Națională de Artă Teatrală și Cinematografică. București*: [site]. [accesat 15 mar. 2023]. Disponibil: <https://unatc.ro/devunatc/agenda-unatc/consortiul-arte/>
8. FĂRCĂȘEL, L. Hypostases Of The Interpretation Of Non-Academic Music As A Factor Of Social Cohesion. In: *Geniu, Talent, Creativitate — o abordare psihopedagogică și socio-culturală*. Iași: Performantica, 2022. ISBN 978-606-685-906-6.
9. „Voci pentru Pace” — Spectacol la Opera din Iași pentru copiii Ucrainei [online]. In: *CASPA: Comunitatea Asociațiilor de pacienți*: [site]. 23 mai 2022 [accesat 16 mar. 2023]. Disponibil: <https://www.caspa.ro/voci-pentru-pace-spectacol-la-opera-din-iasi-pentru-copiii-ucrainei/>
10. *Sub același cer*: licitație caritabilă [online]. In: *Uniunea Artiștilor Plastici din România: Filiala Iași*: [site]. 15 mar. 2023 [accesat 17 mar. 2023]. Disponibil: <https://uap.ro/?p=35045>.